

מאחרי יקים לך ה' א' אליו תשמעון" וגו'. והנה אותו מעשה גופא של לחקור אחר עתידות, שזהו האיסור באוב וידעוני, התירה לנו התורה ע"י נביא, ולא עוד אלא שמצוה לשאול ממנו ולחקור אחר עתידות, וכמו שמצינו (שמואל א' ט) בשאלו המלך, שהלך לשאול לנביא ע"ד האתונות שאבד אם ימצאם, וביארנו במק"א שאה"נ, אותו מעשה גופא של לחקור אחר עתידות מותר ע"י נביא, וזהו שגילתה לנו תורה, שכך היא המציאות, שאם יחקור עתידות ע"י אוב וידעוני, לו אפילו במצב של שאול המלך, שע"י מעשה זה, מפני שנתבייש להזכיר אורים ותומים, זכה ל"מחר אתה ובניך עמי במחיצתי", כמו שאחז"ל (ברכות יב ב), - מ"מ באופן זה יסור לבו ויתרחק מה', אבל אם יחקור עתידות מנביא, לא יצא ולא ימשך מזה שום קלקול, אלא אדרבא ואדרבא עי"ז יתקרב לה'.

דעת חכמה ומוסר חלק ב מאמר כח

ונמצא שבאמת כן הוא הדרך, דוקא ע"י נביא, שכך הוא רצון השם, "אליו תשמעון ככל אשר שאלת וגו', הטיבו כל אשר דברו", כי לא הכל יכולים לשמוע דבר ה' מפי הגבורה, אלא אליו תשמעון - לסמוך ולהשען על נביא, לשמוע ולקיים דבריו, וכל העובר על דבריו חייב מיתה (סנהדרין פט א), משום שזהו הדרך, דוקא ע"י נביא, ודוקא באופן זה בטוח אדם שיתקרב לה'. ונמצא כי באמת יכולים להשען ולבטוח על נביא בכל הבטחון הגמור, שכן רצה הוא ית' שנסמוך על נביא, כאילו שצריכים לסיוע מנביא, וזהו הדרך שע"י נגיע לרצונו ית'.... הנה נמצא כי ישנם באמת דברים אשר נוכל לסמוך ולהשען עליהם, כי זהו מחסדו ית' שנתן לנו דברים כאלו, וכמו נביא, אורים ותומים, שכל, תורה, שנוכל לסמוך עליהם, ומצוה עלינו לשמוע ולבטוח בהם, והם מסייעים גדולים לעבודת ה', ועל ידם יתקרב האדם לה' ביותר נקל.

תפקיד הנבואה בישראל

21/ יחזקאל פרק ג פסוק יז . יח

(יז) בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני: (יח) באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחייתו הוא רשע בעונו ומות ודמו מידך אבקש:

(יז) צופה נתתיך - למה אתה שותק הלא כצופה שמעמידים על המגדלים לראות אם יבאו גייסות לעיר יתקע בשופר להזהיר את העם שיתכנסו ויתחזקו כן נתתיך להזהירם להשמר מן הפורענות שלא אביאנו עליהם:

22/ רש"י הירש דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק טו

הנביא לא נשלח כדי שנשאל ממנו עצה על מעשינו או כדי שנבקש ממנו גילוי נסתרות; הוא לא בא לספק את רצון האדם להשיג ידיעה שנמנעה ממנו; ה' לא שלח את נביאו כדי שנשמע מפיו מה שאנחנו רוצים לדעת, אלא הנביא נשלח כדי לומר לנו את מה שה' רוצה שנדענו. הנביא איננו שלוחנו אלא הוא שליח ה', ולא נאמר בפסוק שלנו "אותו תשאלון" אלא אליו תשמעון. ה' משתמש בנביא לצורך הגשמת מטרותיו בנו. ועתה נשמע את דברי משה רבנו:

שופטים - תמים תהיה עם ה' אלוך

2/ דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק י . יג

(י) לא ימצא בך מעביר בנז ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים: (יב) כי תועבת ה' כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלקיך מוריש אותם מפניך: (יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך:

3/ רמב"ם דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק ט

ואמר הכתוב כי תועבת ה' כל עושה אלה - ולא אמר "עושה כל אלה", כי הכתוב ידבר על רובם, כי המעונן והמנחש אינה תועבה ולא הוריש הכנענים בעבורם, כי כל בני אדם יתאוו לדעת עתידות למו ומתעסקין בחכמות רבות כאלה לדעתם:

4/ דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יד . טו

(יד) כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך: (טו) נביא מקרבך מאחרי כמני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון:

5/ אבן עזרא דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יא

וכל אלה תועבות השם, כי האמת להיות לב האדם תמים עם בוראו. וכאשר ישען על חכמתו לבקש האמת, ומה שיהיה, חוץ מהשם, הנה לבו חסר, כי הוא משובש. והרוצה לדרוש ירוש מהשם על פי הנביא,

6/ במדבר *פרשת בלק (פרק כג פסוק כג

(כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל פעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל-רמב"ן

על כן אמר לו, אין נחש ביעקב להרע או להטיב להם, ולא קסם בישראל מזיק או מועיל, כי בכל עת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל בהם, כי מפי עליון תצא להם הרעות והטוב. לומר כי חלק ה' עמו אינם בממשלת שרים וכוכבי השמים וכסיליהם שיזיק להם אדם בקסם ונחש כגוים. וזה כאשר אמר משה (דברים ד יט כ) אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים תחת כל השמים ואתכם לקח ה' להיות לו לעם נחלה

7/ דברים *פרשת עקב (פרק יא פסוק יב

ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה: אור החיים

דקדק לומר תיבת אלקיך להעיר כי שבח הארץ היא כשה' מיחד אלקותו על ישראל אבל בזמן שישראל גולים ואין השכינה בתוכם אין שבח כל כך לארץ:

8/ חזקוני דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יד

(יד) כי הגוים האלה אלה הגוים אשר אתה יורש על כרחם צריכים הם להיות שומעים אל מעננים ואל קסמים לפי שאין הקדוש ברוך הוא מדבר עמהם ואינו משרה שכינתו עליהם. ואתה לא כן אינך צריך כמותם לשמוע אל מעוננים ואל קוסמים שהרי נביא מקרבך כמוני וגו'.

9/ דעת חכמה ומוסר חלק ב מאמר כח

הנה מצינו בפרשת מעון ומכשף, שנאסר לשאול עתידות באוב וידעוני (דברים יח, יא). וכתב שם (יח, יג) תמים תהי' עם ה' א'. ופירש רש"י "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות וכו'". וזהו גוף האיסור - שאלת העתידות, ומ"מ כתיב שם אח"ז (יח, טו) "ואתה לא כן נתן לך ה' א' נביא מקרבך

אין סנהדרין, אין מלך ואין נביא....

29/ תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט עמוד ב

[גמ'. ת"ר,] ר' פנחס בן יאיר אומר: משחרב בהמ"ק - בושו חברים ובני חורין וחפו ראשם, ונדלדלו אנשי מעשה, וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון, ואין דורש ואין מבקש ואין שואל, על מי לנו להשען? על אבינו שבשמים. ר"א הגדול אומר: מיום שחרב בית המקדש - שרו חכימיא למהוי כספריא, וספריא כחזניא, וחזניא כעמא דארעא, ועמא דארעא אלא ודלדלה, ואין שואל ואין מבקש, על מי יש להשען? על אבינו שבשמים. בעקבות משיחא - חוצפא יסגא, ויוקר יאמיר, הגפן תתן פריה והיין ביוקר, ומלכות תהפך למינות, ואין תוכחת, בית וועד יהיה לזנות, והגליל יחרב, והגבל יישום, ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, וחכמות סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען? על אבינו שבשמים.

2/ דעת חכמה ומוסר חלק ב מאמר כח

וזוהו ביאור הדברים: ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים, הן אמת כי יותר טוב הי' לו היו לנו כל הבעלי סמכא הנמנין שם, לו היינו יכולים לסמוך על נבואה, על שכל, אמת, חכמה, שע"י יוכל האדם להתקרב לה' ביותר נקל, אבל עתה, אחר זה שכל אלו הדברים נאבדו ובטלו, אין לו לאדם מה לדאוג, אחת היא שנשאר לנו, ועל"י יש לנו להשען - על אבינו שבשמים, היינו אמונה, גילו לנו חז"ל שזה לא יבטל לעולם, אמונה - הוא דבר שקיים לעולם, לא חל בה ולא יחול בה שום התמעטות ופגם, והיא תתקיים בטירתה לעולם; כל המשנה מבארת לנו איך שכל הדברים, המעלות העליונות הרמות והנשאות, יסודות העולם, פוחתים והולכים במשך הדורות עד שכלים לגמרי, ורק מה לא יבטל, מה ישאר לנו לעד ולנצח, מה לא יפחת ולא יכלה לא יסוף ולא יתום לעולם - רק אחת: אמונה - "אבינו שבשמים", (עוד נבאר ענין זה במאמרים הבאים) ועל זה יש להשען, ועד עולם תוכל לסמוך על זה, בכל הדורות ובכל המצבים.

העומק שבהבנת הגדרת רש"י לתמימות

31/ רש"י דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יג

(יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך - התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו:

32/ רמב"ם דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יג

(יג) וטעם תמים תהיה עם ה' אלהיך - שנייחד לבבנו אליו לבדו, ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרוש העתידות, מנביאי או מאנשי חסידיו רצוני לומר אורים ותומים. ולא נדרוש מהוברי שמים ולא מזולתם

33/ מאמר מטרת הנבואה במקרא עמיחי סכר

ההבדל בין הנבואה לבין הקוסמים. דרישת העתיד היא דבר חיובי, כל עוד הדבר נעשה בהכנעה ולא כהשגת הגבול. עובדי האילים ניסו להיכנס למערכת השיקולים העליונה, ומתוך כך לכפות את רצונם. אך עם ישראל לא פועל כך. עם ישראל יודע את העתיד לא כדי לכפות את הקב"ה - אלא כדי לעזור לעצמו לעבוד את ה' בדרך הטובה ביותר.

34/ במדבר *פרשת בלק (פרק כג פסוק ח

מה יקב לא קבה אל ומה אָזַעם לא זָעם ה':

רש"י
לא זעם ה' - אני אין כחי אלא שאני יודע לכוין השעה שהקב"ה כועס בה, והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך

35/ תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד ב

תנא: כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד.

23/ שמואל א פרק ט פסוק ו. ט

(ו) ויאמר לו הנה נא איש אלקים בעיר הזאת והאיש נכבד כל אשר ידבר בוא ובוא עתה נלכה שם אולי יגיד לנו את דרךנו אשר הלכנו עליה: (ז) ויאמר שאלו לנערו והנה נלך ומה נביא לאיש פי הלחם אזל מפלינו ותשורה אין להביא לאיש האלקים מה אתנו: (ח) ויִסֹף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת שְׂאֵל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כֶּסֶף וְנִתְּתִי לְאִישׁ הָאֱלֹקִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת דְּרָכָנוּ: (ט) לָפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר הָאִישׁ בְּלִקְתּוֹ לְדְרוֹשׁ אֱלֹקִים לְכוּ וְנִלְכֶה עַד הָרָאָה כִּי לִנְבִיא הַיּוֹם יִקְרָא לָפָנִים הָרָאָה:

24/ מלבי"ם שמואל א פרק ט פסוק ט

לפנים. כתב הספר יודיענו כל נתפלא איך היה זה שעל שור ועל חמור ועל כל אבדה היו הולכים אל הרואה והיו נותנים לו בשכרו כסף ובעד ראיית פניו תשורה (כי לולא היה המנהג כן לא היה שאלו אומר כן לנערו). מה שלא מצינו כזאת בכל הנביאים אשר היו אחרי הדור ההוא, אומר כי יש הבדל בין הנביא בדור אחרון ובין הרואה לפנים, שהנביא נקרא שמו על שם דברותיו ותוכחותיו (מלשון יב שפתים), על כי ה' דבר בו וישלחהו להגיד לעם פשעם ולבית יעקב חטאתם, ולא שלחהו במלאכות ה' רק לצורך עניני הכלל והגוי כולו ולא חל רוח"ק עליו להראותו דברים פרטיים הנוגעים אל היחידים, אבל הרואה נקרא בשמו על שם שהיה צופה ברוח"ק השורה עליו כל הדברים ההויים והעתידים וגם עניני היחידים ופירטיהם. ועל כן היו בורחים מן הנביא אשר היה תמיד מגיד פשע ומוכיח עליו עון, ורדפו(ם) אחר הרואה באשר כ"א השיג ממנו מבוקשו על הגניבה ועל האבידה ועל החולה ועל האשה והבנים, והיו נותנים לו תשורה ומתן בעבור שהתבודד לעיין על עניניהם

25/ העמק דבר דברים *פרשת שופטים (פרק יח פסוק יד

דבר שמוכרח לכלל ישראל, הלא יש נביא שיושב במקום המלך או סנהדרין, אבל יחיד לא ידע ממנו כי אם במקרה שרצה הקדוש ברוך הוא להודיע את הנביא דבר אותו אדם כמו ענין האתונות של שאלו, אבל לא כל מה שרוצה היחיד לדעת ידע ע"י הנביא,

26/ דברים *פרשת שופטים (פרק טז פסוק יח

שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפֵּט צֶדֶק:

ספורנו

אחר המצות להמון צוה עניני מנהיגיו והם המלכים והשופטים והכהנים והנביאים אשר בתקונם יתוקן ענין ההמון ובקלקולם יקולקל

27/ דברים *פרשת שופטים (פרק יז פסוק ח. יא

(ח) כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפַּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דֵּין לְדֵין וּבֵין נֹגַע לְנֹגַע דְּבָרֵי רִבּוֹת בְּשַׁעְרֶיךָ וְקִמַּתְּ וְעֵלִיתְּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ: (ט) וּבָאתְּ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאָל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְדַרְשֶׁתְּ וְהִגִּידְתָּ לָךְ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: (י) וְעִשִּׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשִׁמַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יִזְרָוּךָ: (יא) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יִזְרָוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יִאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסָּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וּשְׂמָאל:

28/ רמב"ם דברים *פרשת שופטים (פרק יז פסוק יא

אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין, לשון רש"י. וענינו, אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש הנקי הזה, אבל תאמר כך צוה אותי האדון המצוה על המצות שאעשה בכל מצותיו ככל אשר יורוני העומדים לפניו במקום אשר יבחר ועל משמעות דעתם נתן לי התורה אפילו יטעו, וזה כענין רבי יהושע עם ר"ג ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונו (ר"ה כה א): והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנוגעים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות. וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה

ענין תמים תהיה עם ה' אלוקיך הוא התבטלות גמור להשי"ת... ע"ד שאמר מן הס"ק מסלונים זי"ע שכאשר יהודי מברך שלא עשני גוי עליו לבדוק היטב את עצמו ולפשפש בכל אבריו אם אין בו חלק כלשהו בו הוא כגוי, כי יהודי צריך להיות יהודי בכל כולו, יש יהודי במח, שכל דעותיו והשקפותיו יהודיים המה, ויש יהודי בלב, שכל רגשותיו הם רגשות של יהודי וכל מחשבות לבו הם מחשבות של לב יהודי, ויש יהודי באברים, שהוא יהודי בכל אבר מאבריו, ותמים תהיה עם ה' אלוקיך פירושו שיהיה יהודי שלם בכל חלקיו.

סיכום:

השופטים המלך והנביא היו סמכויות שבא לשמור על הגבולות הברורים ולהוביל את האדם והעם בדרך ישרה. מקורות הסמכות האלו התרופפו עד שהיום אין להם זכר ומתוך כך גם הגבולות היטשטשו. הציווי תמים תהיה עם ה' אלוקיך משאיר את האדם מחויב לבוראו גם כאשר כל סמכויות הכוח נעלמו ואינם. חובתנו לדבוק בציווי זה כדי ללכת בדרך סלולה וישרה מבלי לנטות ימין ושמאל

